

**VAMMAISPALVELULAIN
MUKAISTEN
KULJETUSPALVELUIDEN
MYÖNTÄMISPERUSTEET
1.6.2021 ALKAEN**

Pellon kunnassa

Hyvinvointilautakunta 26.5.2021 § 53

Pello

SISÄLLYS

- 1. VAIKEAVAMMAISTEN HENKILÖIDEN KULJETUSPALVELU**
 - 1.1. Kenelle?
 - 1.2. Myönnettävät matkat

- 2. KULJETUSPALVELUIDEN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO**
 - 2.1. Kuljetuspalveluiden hakeminen
 - 2.2. Palvelutarpeen selvittäminen ja päätöksenteko
 - 2.3. Oman auton vaikutus
 - 2.4. Erillisoikeudet

- 3. KULJETUSPALVELUJEN TOTEUTTAMINEN**
 - 3.1. Omavastuuosuus
 - 3.2. Olosuhteiden muutokset

- 4. MUU OHJEISTUS**
 - 4.1. Asiointiaika ja pysähdykset
 - 4.2. Saattajan/avustajan ja muiden mukana kulkevien matkat
 - 4.3. Muut palvelun käyttöön liittyvät ohjeet

1. VAIKEAVAMMAISTEN HENKILÖIDEN KULJETUSPALVELU

VPL 1§

Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Lailla pyritään normalisoimaan vammaisen henkilön tilanne suhteessa muihin kuntalaisiin, joilla ei ole vammaa.

Lain perusteella kunnan on järjestettävä **vaikeavammaiselle** henkilölle **kohtuulliset kuljetuspalvelut**, mikäli henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä **tarvitsee palvelua suoriutuakseen jokapäiväisistä elämän toiminnoista ja mikäli niitä ei muun lain, esim. SHL:n perusteella ole pystytty järjestämään**. Kuljetuspalvelu on tarkoitettu korvaamaan sellaista julkista joukkoliikennettä, joka ei ole vaikeavammaisen kannalta riittävän esteetöntä tai omatoimisesti saavutettavaa.

Kuljetuspalvelujen tarkoituksena on edistää vaikeavammaisen tasa-arvoa ja toimintamahdollisuuksia turvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset liikkumismahdollisuudet.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja ei saa käyttää terveydenhoitomatkoihin, joiden korvaus perustuu sairausvakuutuslakiin tai korvaus tulee vakuutusyhtiöltä. Näitä matkoja ovat esim:

- lääkäri-, laboratorio- ja terapiakäynnit
- lääkinnällisen kuntoutuksen maksusitoumuksella hankittavien apuvälineiden sovitukset
- lääkärin määräämät tutkimus- ja hoitokäynnit

1.1. Kenelle ?

Vammaispalveluasetuksen mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä **vaikeavammaisena** pidetään henkilöä,

- jolla on erityisiä, pitkäaikaisia vaikeuksia liikkumisessa ja
- joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Palvelun myöntäminen ei ole riippuvainen henkilön varallisuudesta, iästä tai diagnoosista, **mutta ikääntymisestä aiheutuva raihnaisuus ja iän tuomat esteet liikkumiselle ja muut iästä aiheutuvat toimintarajoitteet eivät ole vaikeavammaisuutta.**

Kuljetuspalvelun tarpeen tulee aiheutua vammasta tai sairaudesta, josta aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Pitkäaikaiseksi vammaksi tai sairaudeksi katsotaan pääsääntöisesti vähintään vuoden kestävä tila. Kuljetuspalvelua ei myönnetä yleensä sairaudesta toipumisen ajaksi tai kuntoutusvaiheeseen.

Selvitettäessä, voiko henkilö käyttää joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia, tulee lääkärintodistuksella osoitettavan sairauden/diagnoosin lisäksi arvioinnissa ottaa huomioon vamman tai sairauden aiheuttamat toimintarajoitteet siinä ympäristössä ja elinolosuhteissa, joissa asiakas toimii. Tarkastelussa ei ole merkitystä ympäristön aiheuttamilla toimintarajoitteilla (esim. etäisyys palveluista). Tarvittaessa asiakkaan toimintakykyä ja – rajoitteita voidaan selvittää havainnoimalla. Päätös perustuu hakijan tilanteeseen ja yksilölliseen palveluiden tarpeeseen. Päätöksessä otetaan huomioon kohtuullisuus eli lain tavoite yhdenvertaisuuden mahdollistamisesta vammattomaan kuntalaiseen. Vrt. Paikkakunnalla asuva, työssäkäyvä kuntalainen ei käy kaupungissa ostoksilla 4 krt/ kk, pikemminkin 4 krt/ vuosi. Palvelulla ei siis ole tarkoitus järjestää enempää kuin tavallinen taso.

Ikääntymisestä johtuvat toimintarajoitteet ja liikkumisen vaikeudet eivät ole vaikeavammaisuutta. Ikääntymisestä aiheutuvien toimintarajoitusten perusteella voidaan myöntää sosiaalihoitolaian mukaista kuljetuspalvelua, mikäli muut edellytykset täyttyvät.

1.2. Myönnettävät matkat

Kuljetuspalveluihin ja niihin liittyviin saattajapalveluihin kuuluvat vaikeavammaisen henkilön tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset, jotka liittyvät

- työssä käymiseen
- opiskeluun
- asioimiseen
- yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- virkistykseen

Työ- ja opiskelumatkat

Kuljetuspalvelua myönnetään välttämättömiin työ- ja/tai opiskelumatkoihin. Työ- ja/tai opiskelumatkalla tarkoitetaan pääsääntöisesti matkaa kotoa työ- tai opiskelupaikalle ja takaisin kotiin.

Asiointi- ja vapaa-ajan matkat

Kuljetuspalveluina suoritettavat vapaa-ajan matkat on tarkoitettu siirtymiseen paikkoihin, joissa asiakas asioi, osallistuu harrastuksiin tai muuhun sosiaaliseen toimintaan.

Asiointi- ja virkistysmatkoihin myönnetään pääsääntöisesti **18 yhdensuuntaista matkaa** kuukaudessa.

Vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalvelumatkoja voi tehdä Pellon kunnan alueella tai maantieteellisesti rajoittuviin lähikuntiin sekä Ruotsin Pelloon. Koska lähikuntien alue on laaja, **kunta voi rajoittaa kuljetuspalvelua siten, että korvattavaksi tulee kuljetuspalveluiden järjestämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.** Toiminnallisia lähikuntia määriteltäessä kiinnitetään huomioita **matkan pituuteen ja vammaisen ihmisen esittämään yksilölliseen kuljetustarpeeseen.** Mikäli matkat ovat kohtuullisia, jokapäiväiseen elämään kuuluvia sekä tarpeellisia ja välttämättömiä, on matkat kunnan korvattava.

- Kuljetuspalvelu on tarkoitettu henkilökuljetuksiin, eikä sitä voi käyttää pelkästään tavaroiden tai esineiden kuljettamiseen.
- Kustannukset korvataan vain siltä matkalta, minkä asiakas on todellisuudessa ollut kyydissä.
- Kiertoaajelu ilman asiointikohdetta ei ole kuljetuspalvelua, jota kunnan pitää järjestää.
- Kunta ei ole velvollinen järjestämään toiselle paikkakunnalle lomamatkoihin verrattavia matkoja

2. KULJETUSPALVELUIDEN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

2.1. Kuljetuspalveluiden hakeminen

Kuljetuspalvelua haetaan kirjallisesti Pellon kunnan sosiaalipalveluista. Hakemuksen liitteenä tulee toimittaa

- lääkärintodistus, josta ilmenee vamma ja/tai sairaus, joka rajoittaa liikkumismahdollisuuksia tai estää hakijaa käyttämästä liikkumisessaan julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuutonta vaikeutta. Lääkärintodistuksen tulee olla alle vuosi sitten laadittu.
- Tarvittaessa viranhaltija voi pyytää asiakasta toimittamaan lisäksi esim. fysioterapeutin tai muun asiantuntijan konsultaatiolausunnon
- Psykiatrisen sairauden perusteella haettaessa kuljetuspalvelua edellytetään psykiatrin lausuntoa kuljetuspalvelun tarpeesta.

2.2. Palvelutarpeen selvittäminen ja päätöksenteko

Päätös tehdään asiakkaan hakemuksen, hakemuksen liitteeksi tarvittavien asiakirjojen ja lausuntojen ja palvelutarpeen selvittämisen perusteella.

Kuljetuspalvelun saamisen edellytyksenä oleva vaikeavammaisuuden määrittely ei perustu pelkästään lääkärin tai muun asiantuntijan arvioon. Palvelutarpeen selvittämisessä/ arvioinnissa otetaan huomioon myös sairauden tai vamman aiheuttamat toimintarajoitteet siinä ympäristössä ja elinolosuhteissa, joissa asiakas toimii (selvitetään esim. kotikäynnillä)

Asiakkaan saamasta viranhaltijapäätöksestä näkyvät myönnettyjen kuljetuspalvelujen määrä, päätöksen voimassaoloaika sekä alue, jolla kuljetuspalvelua on oikeus käyttää.

Kuljetuspalvelupäätökseen on merkitty mahdolliset erillisoikeudet, kuten oikeus asiointiaikaan tai saattajaan.

2.3. Oman auton vaikutus

Vaikeavammaisen henkilön kuljetuspalvelupäätöksen tulee aina perustua vammaisen henkilön yksilölliseen tarpeeseen, vaikka hänellä olisi oma tai perheen auto käytössä. Mikäli henkilö on saanut käytössään olevaan autoon yhteiskunnalta taloudellista tukea (autoveron palautus, autoavustus tms.), **auton käyttö voi vähentää myönnettävän kuljetuspalvelun määrää**. Siksi hakijan tulee antaa kirjallinen selvitys oman/perheen auton käytöstä kuljetuspalveluhakemuksen yhteydessä.

2.4. Erillisoikeudet

Mikäli asiakkaalla on ohjeistuksesta poikkeavia tavanomaiseen elämään kuuluvia matkustustarpeita tai tarvetta erillisoikeuksiin (esim. oikeus saattajaan tai kuljettajan toimiminen saattajana), otetaan asiakkaan esittämä yksilöllinen tarve huomioon (hyvin perustellusta syystä) erityistä harkintaa käyttäen kuljetuspalvelupäätöstä tehtäessä. **Hakemuksessa tulee esittää tarkat yksilökohtaiset perustelut erillisoikeuden saamiseksi.**

3. KULJETUSPALVELUJEN TOTEUTTAMINEN

Kunnalla on oikeus järjestää palvelu (kuljetukset) harkitsemallaan tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuljetuspalveluita saavalla henkilöllä ei ole ehdotonta oikeutta vaatia kuljetuspalveluiden järjestämistä haluamallaan tavalla.

Vaikeavammaisten kuljetuspalveluiden järjestämisessä on kuitenkin riittävässä määrin otettava huomioon vammaisen henkilön yksilölliset tarpeet liikkumiseen sekä yksilölliset sairaudesta tai vammasta aiheutuvat rajoitukset. Mikäli valittu järjestämistapa ei tosiasiasa sovellu vammasta, sairaudesta tai kuljetustarpeesta johtuen tietyille vaikeavammaiselle henkilölle, kuljetuspalvelu on tässä erityistapauksessa järjestettävä yksilöllisesti.

3.1. Omavastuuosuus

Asiakas maksaa matkojen omavastuuosuuden kuljettajalle. **Omavastuuosuus määräytyy kuljetun kilometrimäärän ja on kunnan vahvistaman, kulloinkin voimassaolevan taksan mukainen. Edestakaisella matkalla omavastuuosuus on perittävä molemmilta suunnilta.**

Saattaja pääsee kyydissä ilmaiseksi, mikäli asiakkaalle on myönnetty saattajaoikeus.

Kuljetuspalveluasiakkaita kannustetaan matkojen vapaaehtoiseen yhdistelyyn. **Yhdistellyistä matkoista ei tarvitse maksaa omavastuuosuutta.** Yhdistellyt matkat ns. ”kimppakyydit” koskevat kaikki Pello –kortilla suoritettuja matkoja. Yhdistelymatka on matka, jonka kuljetuspalveluasiakkaat tekevät samaan kohteeseen. Kaikilta kyydissä olevilta kuluu yhdistelymatkalla kuitenkin matkaoikeus, 1 – 2 matkaa (meno-paluu).

3.2. Olosuhteiden muutokset

Kuljetuspalveluja saavan henkilön on ilmoitettava kunnan sosiaalipalveluihin kaikista muutoksista, esimerkiksi toimintakyvyn muutokset, muutto kunnan sisällä, muutto toiselle paikkakunnalle **tai pitkäaikaishoitoon siirtyminen.** Mikäli muutokset edellyttävät, niin kuljetuspalvelupäätöstä tarkastellaan ja tehdään tarvittavat muutokset. Kun asiakkaan kuljetuspalveluiden tarve on lakannut, kuljetuspalvelupäätös lakkautetaan.

4. MUU OHJEISTUS

4.1. Asiointiaika ja pysähdykset

Asiointiaika tarkoittaa aikaa, jolloin asiakas asioi taksin odottaessa. Tarvittaessa kuljettaja voi avustaa asiakasta asiointikäynnillä.

Asiointiaikaa ei voi käyttää yhdensuuntaisella matkalla. **Mikäli asiakas käyttää asiointiaikaa, kuluu asiakkaalta aina kaksi yhdensuuntaista matkaa** (= edestakainen matka ja omavastuu peritään kumpaankin suuntaan). **Asiointiaikaa korvataan enintään 30 min edestakaisella matkalla.**

Yhdensuuntaiseen matkaan voi sisältyä yksi asiakkaan matkan varrella oleva lyhyt pysähdys (esim. kirjeen vieminen postilaatikkoon).

4.2. Saattajan/avustajan ja muiden kulkevien matkat

Saattamisella tarkoitetaan välittömästi ennen matkaa, matkan aikana ja välittömästi matkan jälkeen tapahtuvaa avustamista. **Asiakkaan mukana maksutta voi kulkea yksi henkilö saattajana/avustajana, joka ei itse ole kuljetuspalvelutuen saaja, jos asiakkaalle on myönnetty saattajaoikeus (kirjattu päätökseen).** Samassa taloudessa asuva **perheenjäsen voi matkustaa mukana maksamalla linja-autotaksan mukaisen omavastuuosuuden.**

4.3. Muut palvelun käyttöön liittyvät ohjeet

Kuljetuspalvelu ei ole tarkoitettu tavarakuljetukseen, jossa asiakas ei ole mukana. asiakkaalla voi olla kuljetuksessa mukana välttämättömät apuvälineet ja muut tarvittavat tavarat (esim. ostoskassi), isoja ja tilaa vieviä (esim. huonekaluja ja muuttolaatikoita) ei kuljetuspalvelulla saa kuljettaa. Tällaiset kuljetukset asiakkaan on maksettava kokonaan itse.

Kuljettaja kantaa autoon tai autosta pois määränpähän sellaiset tavarat, jotka hän pystyy viemään sisälle samalla, kun saattaa asiakasta. Lisäksi kuljettajan tulee huolehtia perille myös asiakkaan apuvälineet.

Kuljetuspalvelupäätös on henkilökohtainen ja asiakkaan on aina oltava itse mukana kuljetuksessa. Kuljettajan velvollisuus on tarkistaa asiakkaan henkilöllisyys sekä kuljetuspalvelupäätös (voimassaolo, matkojen määrä ja matkustusalue).

Mikäli kuljetuspalveluita käytetään ohjeiden vastaisesti tai vilpillisesti,

vahingon aiheuttaja on velvollinen korvaamaan kunnalle aiheutuvat kustannukset. **Kunta voi myös jättää vilpillisesti (esim. omavastuun perimättä jättäminen) toimineen kuljetuspalvelun tuottajan kuljetukset korvaamatta ja/tai irtisanoa sopimuksesta vilpillisesti toimineen palveluntuottajan.**

Rovaniemen aluetaksin hallinnoiman SOTE –maksukortin käyttöönoton jälkeen (VPL 1.1.2014 ja SHL 1.2.2014 alkaen) tehtäviä matkoja ei enää makseta sosiaalipalveluiden vaan Rovaniemen aluetaksin kautta. Kortittomia ajoja ei korvata. Mahdollisessa häiriötilanteessa autoilija huolehtii asian Rovaniemen aluetaksin kautta, joka toimittaa koostetun laskun Pellon kunnan maksettavaksi.